

Thầy tôi, điêu khắc gia Lê văn Mậu (1917-2003)..

Điêu khắc gia Lê văn Mậu

Phạm Thế Trung

Hiệp định Genève 1954 chia đôi đất nước thành 2 miền Nam Bắc với vĩ tuyến 17 làm ranh giới. Lúc bấy giờ, chính phủ miền Nam do Ông Ngô đình Diệm được trưng cầu dân ý để bầu làm Tổng Thống VNCH và thành lập một chính phủ hợp pháp và hợp hiến theo một thể chế tự do dân chủ và có nền lập pháp và tư pháp hẳn hoi.

Về mặt văn hoá và giáo dục phải kể đến là Trường Quốc Gia Cao Đẳng Mỹ Thuật Gia Định được lập nên sau khi Tổng Thống Ngô đình Diệm lên chấp chánh. Người Pháp đã ra đi, để lại cho miền nam VN lúc bấy giờ một cơ sở giáo dục chuyên môn giá trị là Trường Mỹ Nghệ Biên Hoà, Trường Mỹ Nghệ Thực Hành Gia định (sau này là trường Quốc gia Trang trí Mỹ Thuật- Gia Định) cũng do người Pháp lập nên.

Như đã nói ở trên, những sinh viên miền Nam đi ra Bắc du học trước năm 1954, sau khi tốt nghiệp có kẻ ở lại miền Bắc, có người theo đoàn tàu xuôi về quê hương miền Nam để phục vụ với chính phủ VNCH.

Trong ngành mỹ thuật phải nói và kể đến là Điêu khắc gia Lê văn Mậu, người đã tốt nghiệp trường Cao đẳng Mỹ Thuật Đông Dương tại Hà Nội. Sẵn viết đến đây, tôi xin được nói đến một người thầy khả kính mà tôi hân hạnh được thọ giáo trong những năm tôi còn ngồi dưới mái trường thân yêu với nhiều kỷ niệm.. trước khi tôi rời quê hương ra đi cho đến nay.

Thầy Lê văn Mậu quê quán ở Vĩnh Long, sinh sống và làm việc tại thành phố Biên Hòa, từng làm hiệu trưởng Trường Mỹ Nghệ Biên Hoà trong nhiều năm và ông là một giáo chức gương mẫu dưới thời đệ nhất Cộng Hoà miền Nam VN. Ông cũng đảm nhiệm nhiều chức vụ khác như làm giám khảo cho bộ môn điêu khắc giải văn học nghệ thuật toàn quốc thời đệ nhị Việt Nam Cộng Hoà, làm giám khảo cho nhiều kỳ thi tốt nghiệp và các kỳ thi tuyển vào các trường như Mỹ Nghệ Biên Hoà, Bình Dương và trường Mỹ Thuật Gia Định. Có thể nói thầy Lê văn Mậu gắn bó nhất là trường Mỹ Nghệ Biên Hoà mà không một ai thời bấy giờ không nghe danh thầy Lê văn Mậu vì nơi đây đã đào tạo biết bao nghệ nhân nổi tiếng qua ngành gốm mỹ nghệ Biên Hoà- Đồng Nai rất phát triển cho khắp cả miền Nam và Đông Nam Á.

Hôm nay ngồi xuống đây tôi viết lại những dòng này để tưởng nhớ đến một vị thầy khả kính mà cá nhân tôi đã được học hỏi rất nhiều những chỉ giáo của thầy trong lãnh vực chuyên môn cũng như chia sẻ vốn sống trên đường đời làm nghệ thuật mà thầy đã trải qua và nhiều lần nhắc đến..

Thầy giáo Lê văn Mậu lúc nào cũng đạo mạo nghiêm trang qua bộ âu phục chỉnh tề với sơ mi trắng quần tây trong dây thắt lưng và luôn có cặp táp trong tay mỗi lần đến lớp (studio) của từng lớp học. Đặc biệt thầy giảng dạy về người mẫu rất kỹ lưỡng. Thầy nói huyền thuyên trong lúc hướng dẫn có thể như muốn truyền đạt lại tất cả mọi sự hiểu biết của mình đến từng sinh viên.

Tôi có dịp nghe thầy kể về miền Bắc VN lúc thầy du học tại Hà Nội vào trước năm 1954 mà tôi chưa có lần đến đó bao giờ.. duy chỉ được nghe và đọc qua sách vở...

Tôi đã có dịp đến thăm thầy tại nhà riêng ở thành phố Biên Hoà. Tôi còn nhớ nhà thầy ở cách không xa trường Mỹ Nghệ Biên Hoà cho lắm. Lúc bấy giờ dân cư còn thưa thớt xe cộ qua lại cũng không đông đảo. Sống trong hoàn cảnh đất nước khó khăn nên chuyện đi lại rất là hạn chế. Đó là những năm 1976-1977.

Tôi có dịp gặp và được thầy giới thiệu người hiền thê của thầy với đầy hãnh diện và cũng không quên đem ra một chân dung nhỏ được thầy cảm hứng cho ra đời, đúc bằng đồng trông rất đẹp yêu kiều của một người phụ nữ miền Nam mà tôi đoán ra là chân dung của.. Tôi chưa kịp hỏi thì Thầy Mậu đã nói ngay "Đây là hoàng hậu Nam Phương của thầy". Tôi chăm chú nhìn xem và rất làm thú vị và thán phục...

Nhà thầy nằm ngay mặt tiền trên đường chánh, phía trước có lối đi cho người qua lại trên vỉa hè, bước vào bên trái là một tủ kính lớn dùng để trưng bày các sáng tác của thầy, đây là một số mô hình (maquette) có những tượng thầy đã làm từ xưa mà tôi chưa hề thấy như tượng vua Quang Trung cưỡi ngựa dựa theo bản vẽ trong sách sử của nhà Mãn Thanh, tượng Vua Lê Lợi cưỡi ngựa tay vung kiếm dưới dạng mô hình cỡ nhỏ được đúc bằng đồng, không biết bây giờ những tượng ấy lưu lạc phương nào.

Bên phải là phòng lớn có một bàn giấy để tiếp khách. Phía sau 2 bên vách tường thầy trưng bày một số tượng, bản chánh bằng thạch cao được sơn màu giả đồng nâu sẫm, kích thước bằng người thật, đã được nhiều người biết đến như tượng Phan đình Phùng đã đúc đồng dựng tại trước Bưu Điện Chợ Lớn, tượng Nguyễn Trung Trực trước chợ Rạch Giá, tượng Trương Công Định ở Gò Công,

Tôi được thầy nói về lai lịch, thời gian ra đời qua những tác phẩm vừa kể, lòng tôi dâng lên một niềm cảm xúc và ngưỡng mộ. Thầy kể chuyện rất nhiều về những sinh hoạt ngày xưa mà thầy còn cất rất kỹ trong bộ album. Thầy lật mở từng trang có hình ảnh của những bức tượng chân dung cho tôi xem khiến tôi như thấy ngay trước mắt. Đó là những nhân vật rất nổi tiếng tại thành phố Sài Gòn lúc bấy giờ...

Thầy nói chuyện rất nhiều và kể cho tôi nghe như nỗi niềm tâm sự riêng. Thầy có nói và nhắc đến một số hình kỷ niệm qua hình ảnh chụp tại Hà Nội trong lúc thầy còn đi học vào những năm trước 1954. Thầy mang ra cho tôi xem toàn bộ các bản vẽ sơ đồ kiến trúc của Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà VNCH mà thầy còn cất giữ, một công trình to tát nhưng đã bỏ dở vì lịch sử đã sang trang..

Lòng tôi tò mò và như muốn học hỏi nơi thầy Mậu là “Thầy làm thế nào để có những tượng đúc đồng và ở đâu?”... “Cũng tại đây, Biên Hoà mình đây”, thầy đáp nhanh cho tôi như vậy.. Liền theo đó thầy kể thêm tên một số nghệ nhân xuất xứ từ Cù Lao Phố, sinh sống trong khu gần đền Cự Nguyễn Hữu Cảnh. Đó là một số nghệ nhân đã có biết kỹ thuật đúc đồng theo phương pháp cổ truyền từ xa xưa..

Trong khoảnh khắc nào đó tôi băng khuâng nhớ về người thầy cũ lòng dâng tràn lên bao cảm xúc nhớ về quá khứ một thời, như một dòng nước chảy qua đi..!

Phạm thế Trung, Canada

<http://phocovat.phomuaban.vn/index.php?mod=detail&cat=510&storeid=91164&id=651193>

www.vietnamvanhien.net